

k r o z P R I S T U P A N J E k a P R A V D I

Fond za humanitarno pravo

Teme biltena **kroz PRISTUPANJE ka PRAVDI** odnose se na prepreke i rešenja za uspostavljanje vladavine prava i odgovornosti u vezi sa zločinima počinjenim u nedavnoj prošlosti i težiće afirmisanju potreba pojedinaca i društva koje proističu iz tog iskustva, a u okviru pregovora o članstvu Srbije u EU.

broj 9
april 2015

Tranziciona pravda kao centralni element reformi u zemljama Zapadnog Balkana

Intervju sa Dejvidom Mekalisterom, izvišiocem Evropskog parlamenta za Srbiju

P: Vi dolazite iz Nemačke, koja je jedan od pozitivnih primera prihvatanja odgovornosti za zločine počinjene u prošlosti. Koliko je taj proces bio važan za nemačko društvo i izgradnju napredne i stabilne demokratske države? Na koje naučene lekcije iz nemačkog iskustva treba da se oslone druge post-konfliktne države – Srbija i države Zapadnog Balkana pre svega?

Dejvid Mekalister: Svaka država ima svoju specifičnu istoriju, i svaka

Dejvid Mekalister

Fond za humanitarno pravo

mora da pronađe sopstveni način za suočavanje sa prošlošću. Istorija Drugog svetskog rata, njegove žrtve i iskustva obnove u proteklih 70 godina – neodvojivi su deo nemačke istorije. Nacional-socijalizam i Holokaust su jedno strašno breme krivice koje mi nosimo. Prihvatanje naše prošlosti je stoga bio suštinski faktor koji nam je omogućio pomirenje. Naravno, za pomirenje su uvek potrebne dve strane. U našem slučaju, na primer, Francuska je bila spremna da pruži ruku prijateljstva Nemačkoj posle Drugog svetskog rata. U suštini, današnja Evropska unija je zapravo proizvod tog pomirenja.

U jednoj široj perspektivi, mali i veliki partneri moraju biti podjednako uključeni u multilateralne procese, i međunarodno priznato pravo mora biti postavljeno kao osnova bilo kog sporazuma. Sukobi, u kojima je spremnost na dijalog dovedena do krajnjih granica zbog kršenja osnovnih vrednosti i povreda ljudskih prava, jačaju naše ubeđenje da se za slobodu i otvorenost moramo boriti odlučno – i zajedno.

P: Kako gledate na pitanje razrešenja nasleđa oružanih sukoba u državi koja teži da postane članica EU? U vezi sa tim, mislite li da se uspostavljanje adekvatnih mehanizama tranzicije pravde prepoznaje kao jedan od važnijih koraka na putu Srbije ka zajednici evropskih država?

Dejvid Mekalister: Regionalna saradnja i dobrosusedski odnosi čine suštinski deo procesa kretanja Srbije ka članstvu u EU. Tranziciona pravda

predstavlja integralni deo tih principa i ima ključnu ulogu u procesu pridruživanja zemalja Zapadnog Balkana EU.

Napredak će se meriti koracima koje Srbija preduzme na rešavanju preostalih pitanja i nasleđa svoje prošlosti, u skladu sa međunarodnim pravom i uz puno poštovanje principa Povelje Ujedinjenih nacija o mirnom rešavanju sporova.

P: Evropski parlament je 11. marta 2015. godine usvojio Rezoluciju o napretku Srbije u 2014. godini. Kakav je stav Parlamenta o dosadašnjim naporima Srbije da primeni reforme u oblasti tranzicije pravde i šta su izazovi koji zahtevaju dalje angažovanje?

Dejvid Mekalister: Generalno, Evropski parlament ceni konstruktivni pristup srpske vlade odnosima sa susednim državama, obzirom da je on već doveo do značajnog napretka na planu regionalne saradnje i unapređivanja odnosa sa Evropskom unijom.

Regionalna saradnja i dalja saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) neophodne su za jačanje domaćih sudskih procesa za ratne zločine, koji sprečavaju nekažnjivost i donose pravdu za žrtve ratnih zločina i njihove porodice. Iako Evropski parlament pozdravlja nedavne napore, poput potpisivanja Deklaracije o ulozi države u rešavanju problema osoba nestalih usled oružanog sukoba i kršenja ljudskih prava, Srbija ipak mora da intenzivira svoje napore na pronalaženju nesta-

lih. Pored toga, da bi utvrdile istinu o tragičnim događajima iz prošlosti, srpske vlasti treba da otvore i arhive Jugoslovenske narodne armije.

P: Rezolucija pohvaljuje posvećenost vlasti u Srbiji evropskim integracijama. Može li se dogoditi da, u zanosu zbog ovog pozitivnog pristupa Srbije procesu pridruživanja EU i kroz davanje prioriteta drugim važnim pitanjima, kao što je normalizacija odnosa sa Kosovom, pitanja koja se tiču odnosa prema nedavnoj prošlosti budu zapostavljena?

Dejvid Mekalister: Procesuiranje ratnih zločina je važan deo evro-integracija. Jačanje vladavine prava, pravosudna saradnja u krivičnim stvarima i garancije zaštite osnovnih i ljudskih prava su obuhvaćene Poglavljima 23 i 24. Stoga ne smatram da su pitanja odnosa prema nedavnoj prošlosti zanemarena zbog nekih dru-

gih važnih pitanja.

P: Evropski parlament veliku pažnju posvećuje zaštiti i promovisanju ljudskih prava. Budući da se mehanizmi tranzicione pravde tiču pre svega poštovanja ljudskih prava, a imajući u vidu da EU nema čvrst *acquis* u oblasti tranzicione pravde, mogu li se izbeći reforme u ovoj oblasti?

Dejvid Mekalister: U svojim izveštajima, i Evropska komisija i Evropski parlament su naveli da regionalna saradnja i dobrosusedski odnosi čine suštinski deo procesa pridruživanja Srbije EU. Kao što sam već napomenuo, tranziciona pravda je ključni deo regionalne saradnje i pomirenja. Istovremeno, ona je i centralni element svih napora Unije da pokrene proces reformi u zemljama Zapadnog Balkana i pomogne tom regionu da ostvari ekonomski prosperitet i političku stabilnost.

[novosti]

Mehanizmi tranzicije pravde u kontekstu demokratskih reformi i pristupanja Srbije EU

Prva brifing diskusija sa predstavnicima ambasada država članica Evropske unije (EU), država Zapadnog Balkana i drugih relevantnih država i međunarodnih organizacija, održana je 23. januara 2015. godine u biblioteci Fonda za humanitarno pravo (FHP). Izvršna direktorka FHP-a Sandra Orlović i direktorka FHP-a za pravna pitanja Milica Kostić predstavile su učesnicima ključne probleme u usklađivanju nacionalne regulative sa regulativom EU u oblastima uspostavljanja krivične pravde za počinjene ratne zločine i druga teška kršenja ljudskih prava, poštovanja prava žrtava i institucio-

nalnih reformi. Nakon toga, ukazale su na standarde, principe i regulativu kojom EU u odnosima sa drugim državama podržava inicijative za rešavanje nasleđa nasilne prošlosti. Predstavnici 18 država i međunarodnih organizacija učestvovali su u diskusiji.

Sa poslanicima Evropskog parlamenta o ljudskim pravima u Srbiji

Tokom posete Briselu

početkom februara 2015. godine, predstavnici Centra za unapređivanje pravnih studija, FHP-a, Helsinškog odbora za ljudska prava, Regionalnog centra za manjine i organizacije Civil Rights Defenders, razgovarali su sa poslanicima Evropskog parlamenta (EP) i predstavnicima Evropske komisije (EK) o stanju ljudskih prava u Srbiji, sa aspekta položaja marginalizovanih grupa, Roma, pritvorenih i osuđenih lica, kao i o

Sastanak sa Dejvidom Mekalisterom

uspostavljanju pravde za počinjene ratne zločine tokom oružanih sukoba u bivšoj Jugoslaviji.

Među sagovornicima su bili izvestilac EP za Srbiju Dejvid Mekalister, izvestioci za Srbiju u senci Ivo Vajgl i Igor Šoltes, potpredsednica EP Urilike Lunaček, kao i predstavnici EK zaduženi za proces proširenja EU, pregovore sa Srbijom u poglavljima 23 (pravosuđe i osnovna prava) i 24 (pravda, sloboda i bezbednost), i programe EU i regionalnu saradnju na Zapadnom Balkanu.

Evropski parlament o napretku Srbije

Evropski parlament usvojio je 11. marta 2015. godine redovnu godišnju rezoluciju kojom prati napredak Srbije u sprovođenju reformi radi pridruživanja EU. [Rezolucija o izveštaju o napretku Srbije za 2014. godinu](#) naglašava važnost pomirenja i suočavanja sa nasleđem ratova 1990-ih, i preporučuje Srbiji unapređivanje mehanizama tranzicije pravde kako bi se

okončala nekažnjivost, ostvarila pravda za žrtve, utvrdila istina o oružanim sukobima iz 1990-ih i uspostavili dobrosusedski odnosi.

Kao i prethodnih godina, EP naglašava važnost saradnje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju. U ovogodišnjoj rezoluciji, međutim, preporučuje i osnaživanje domaćih mehanizama za procesuiranje ratnih zločina, sa posebnim naglaskom na efikasnoj zaštiti svedoka u suđenjima za ratne zločine.

EP nastavlja da podržava Inicijativu za osnivanje REKOM i rešavanje sudbine nestalih lica. EP je naglasio potrebu da Srbija uloži veće napore u cilju pronalaženja i identifikacije nestalih osoba i utvrđivanja lokacija masovnih grobnica iz ratova u Hrvatskoj, BiH i na Kosovu, između ostalog i kroz intenziviranje saradnje sa susednim državama i otvaranje i pristup arhivi JNA.

Prvi put EP putem rezolucije jasno ukazuje Srbiji na postojanje hitne

potrebe da se žrtvama i članovima njihovih porodica osigura pravo na reparacije.

Tokom procesa pripreme Rezolucije EP o napretku Srbije, FHP je pripremio [amandman](#) na predloženi nacrt Rezolucije koji se tiče potrebe za snažnijom podrškom primeni mehanizama tranzicije pravde u Srbiji i uputio ga izvestiocu EP za Srbiju Dejvidu Mekalisteru, izvestiocima za Srbiju u senci, članovima Odbora za spoljne poslove EP i Delegacije EP u Odboru za stabilizaciju i pridruživanje Srbije EU, kao i pojedinim poslanicima Parlamenta. Konačna verzija Rezolucije EP se, u delu koji se odnosi na suočavanje sa prošlošću, u velikoj meri oslanja na sadržaj amandmana FHP-a.

Zahtev za izmenu Zakona o procesuiranju ratnih zločina

Priprema i usvajanje Rezolucije o izveštaju o napretku Srbije bilo je obeleženo insistiranjem poslanika EP iz Hrvatske da Srbija, izmenom Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih

organa u postupku za ratne zločine (Zakon), odustane od pretenzije da za ratne zločine procesuirati državljane Hrvatske. Hrvatski poslanici smatraju da Član 3 Zakona¹ stvara pravnu nesigurnost za državljane Hrvatske i drugih članica EU, kao i da nije u skladu sa regulativom EU. Rezolucija EP sadrži kompromisno rešenje, po kojem se Srbija poziva da „u duhu pomirenja i dobrosusedskih odnosa, u saradnji sa susedima i Komisijom razmotri svoj Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine“.

Početkom februara premijer Hrvatske Zoran Milanović izjavio je da Hrvatska zbog ovog zakona može da blokira put Srbije ka EU. U kas-

¹ Član 3 Zakona navodi da su „državni organi Republike Srbije određeni ovim zakonom nadležni za vođenje postupka za krivična dela iz člana 2 ovog zakona, koja su izvršena na teritoriji bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, bez obzira na državljanstvo učinioca ili žrtve“. (Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine, "Sl. glasnik Republike Srbije", br. 67/2003, 135/2004, 61/2005, 101/2007 i 104/2009.)

njim susretima između zvaničnika Hrvatske i Srbije ovaj stav je u velikoj meri ublažen, čemu je doprinela i navedena odredba Rezolucije o izveštaju o napretku Srbije.

AI: U Srbiji nedovoljan napredak u procesuiranju ratnih zločina i zaštiti prava žrtava

U izveštaju za 2014. godinu o ljudskim pravima u svetu Amnesty International (AI) ocenjuje da je napredak u procesuiranju ratnih zločina i zločina protiv čovečnosti u post-jugoslovenskim državama veoma spor. Broj novih optužnica je i dalje mali, dok suđenja za ratne zločine u pojedinim slučajevima dugo traju. Institucije specijalizovane za procesuiranje ratnih zločina nemaju dovoljno resursa i suočavaju se sa kontinuiranim političkim pritiscima. Pravo na reparacije uskraćeno je civilnim žrtvama rata u većini država, budući da one još uvek nisu usvojile sveobuhvatnu regulativu koja će regulisati

njihov status i garantovati im zaštitu prava. Nepostojanje zakona o nestalima ugrožava prava i životne uslove članova porodica nestalih osoba, a bez napretka je i procesuiranje odgovornih za transfer tela sa Kosova na tajne lokacije u Srbiji.

Komesar za ljudska prava: nekažnjivost, nestali i reparacije žrtvama ratnih zločina među ključnim problemima Srbije

Komesar Saveta Evrope za ljudska prava Nils Muižnieks boravio je tokom marta 2015. godine u Srbiji radi procene stanja ljudskih prava, sa posebnim osvrtnom na tranzicionu pravdu, borbu protiv diskriminacije i slobodu medija. Komesar se sastao sa predstavnicima Vlade i Narodne skupštine Republike Srbije, nezavisnim institucijama, nevladinim organizacijama, medijima i međunarodnim organizacijama.

U zvaničnoj [izjavi](#) datoj nakon posete,

Komesar za ljudska prava naglasio je da su nekažnjivost za ratne zločine, nerešena sudbina brojnih nestalih lica i neadekvatne reparacije svim žrtvama oružanih sukoba u bivšoj Jugoslaviji ozbiljna pitanja koja u Srbiji još uvek nisu efikasno rešena. Po njemu, posebno zabrinjava neefikasan sistem zaštite svedoka u postupcima za ratne zločine koji se vode pred sudovima u Srbiji.

MSP: Hrvatska i Srbija nisu počinile genocid tokom rata u Hrvatskoj

Međunarodni sud pravde odbio je tužbu

Republike Hrvatske i protivtužbu Republike Srbije za kršenje Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida. Sud je utvrdio da ni jedna strana nije počinila genocid, budući da nije postojala namera potpunog ili delimičnog uništenja hrvatskog, odnosno srpskog stanovništva. Sud je, međutim, utvrdio da su nad civilima počinjeni zločini velikih razmera, i sa namerom "nasilnog uklanjanja" i "etničkog čišćenja" hrvatskog stanovništva sa područja Istočne i Zapadne Slavonije, Korduna, Banije, Like i Dalmacije, odnosno srpskog stanovništva iz Krajine. Presuda je

zaključena pozivom Hrvatskoj i Srbiji da nastavite saradnju i iskoristite sva raspoloživa sredstva radi rešavanja sudbine nestalih lica i pružanja adekvatnih reparativnih mera žrtvama.

Ovom presudom okončan je višegodišnji spor između Hrvatske i Srbije, pokrenut 1999. godine tužbom Hrvatske protiv tadašnje Savezne Republike Jugoslavije za genocid na području Knina, Istočne i Zapadne Slavonije i Dalmacije. Srbija je 2010. godine podnela protivtužbu, tvrdeći da je tokom operacije "Oluja" 1995. godine Hrvatska počinila genocid nad Srbima.

Objavljivanje presude o tužbama Hrvatske i Srbije za genocid (foto: UN Photo/CIJ-ICJ/Frank van Beek)

Saglasnost politike uslovljavanja sa kulturom poricanja

dr Katarina Ristić, istraživačica na Univerzitetu u Magdeburgu

Politika uslovljavanja, makar u onom obliku u kom je praktikovana u bivšoj Jugoslaviji, postavljena je kao politika "štapa i šargarepe" kojom bi se nevoljne vlasti regiona privolele da sarađuju sa Haškim tribunalom, tj. da uhapsu i isporuče optužene za ratne zločine, sarađuju po pitanju dokumentacije, arhiva, zakonskog okvira itd. Ovaj, naizgled pragmatični model, zahtevao je jedinstvo predstavnika Evropske unije (EU) i država članica u primenjivanju politike uslovljavanja koja, kao što pokazuje Peskin, nije uvek bila lako postizana.¹ Vlasti u Srbiji su otezale i odugovlačile sa hapšenjima i isporukama optuženih, bilo nadajući se ustupcima, bilo u strahu od eventualnih političkih posledica. Tako se čitav proces, primarno zamišljen kao proces suočavanja sa prošlošću pokrenut suđenjima za ratne zločine pred Haškim tribunalom, pretvorio u beskonačno nadgornjavanje, rezolutno ili rezignirano odbijanje saradnje, ili pak kalkulisanje trenutne probitačnosti prihvatanja iste.

Politika uslovljavanja je istovremeno uspostavila odnos podređenosti koji je omogućio političkim elitama u re-

Katarina Ristić

gionu da sebe predstave kao ne-autonodne aktere, primorane na postupke koji se kose sa principima i normama društava koje predstavljaju. Umesto da nove vlasti postanu promoteri vladavine prava i kažnjavanja zločina, one su iskoristile strano uslovljavanje kao izgovor i opravdanje za saradnju. Time je propuštena svaka mogućnost da proces suočavanja otpočne u samom društvu. Da su primarni krivci moralnog bankrotstva procesa suočavanja sa prošlošću u Srbiji domaći političari, pokazano je u nizu studija koje se bave načinima na koje su vlasti "otele" pravdu, podvrgavajući je benefitima poput finansijske pomoći ili međunarodnog priznanja.² Ipak, zanimljivo je da

¹ Victor Peskin, *International Justice in Rwanda and the Balkans : Virtual Trials and the Struggle for State Cooperation* (Cambridge [UK] ; New York: Cambridge University Press, 2008.)

² Jelena Subotić, *Otimanje pravde: Suočavanje s prošlošću na Balkanu* (Beogradski centar za ljudska prava, 2010.)

nema studija koje bi se kritički bavile politikom uslovljavanja i analizirale svrhovitost, učinkovitost i efikasnost ove politike, imajući u vidu - ne proces pridruživanja, nego proces suočavanja sa prošlošću. I dok proces pridruživanja, striktno mereći tehničko ispunjenje zahteva, posmatra saradnju sa Haškim tribunalom na formalnom nivou, pitanje načina na koji su uslovi ispunjeni jeste pitanje koje je suštinsko za proces suočavanja sa prošlošću. Za proces suočavanja bilo bi jednako važno i eksplicitno i nedvosmisleno distanciranje predstavnika vlasti od ratnih politika i zločina koji su počinjeni radi ispunjavanja ciljeva ovih politika. Nadalje, ispunjavanje suštinskih uslova u procesu pridruživanja bi zahtevalo i korišćenje postojećih presuda u javnom artikulisanju znanja o zločinima i dokazima o krivici ili eventualnoj krivici drugih optuženih. Ovi uslovi, koji bi značili ispunjavanje suštinskih uslova saradnje, omogućili bi i izvesno uključivanje legalnih narativa u politiku sećanja, koje je izostalo u svim postjugoslovenskim društvima, ukazujući na nespremnost političkih elita da prepuste monopol nad javnim kreiranjem politike sećanja drugim akterima, u ovom slučaju Haškom tribunalu.

Ovde treba naglasiti još jednu očiglednost: bez politike uslovljavanja i podrške EU, ni ono malo što jeste učinjeno u poslednjih dvadeset godina u Srbiji, ne bi bilo učinjeno. Danas se olako zaboravlja da je izručivanje Miloševića i četiri policijska i vojna generala u Srbiji 2000. godine bilo nemoguće, i da je pretvaranje te

faktičke nemogućnosti u političku realnost plaćeno previsokom cenom.

Umesto ispunjavanja suštinskih uslova saradnje, domaće elite su iskoristile politiku uslovljavanja za potvrđivanje antagonizma između domaćih politika i stranih interesa. Politika uslovljavanja se dobro uklopila u ranije uspostavljenu matricu neprijateljskog Zapada, koja je sistematski kreirana tokom rata, da bi svoj vrhunac dostigla za vreme NATO intervencije. Uz pretpostavku istorijskog neprijateljstva, zapadno insistiranje na saradnji zapravo je potvrdilo suprotstavljenost interesa i "neprijateljsko" delovanje zapadnih sila.

Iako se u igri uslovljavanja i ispunjavanja uslova predstavnici EU nalaze sa druge strane štapa, politički je igra zapravo ista - reč je o pogađanjima, političkim dogovorima i pregovorima o uslovima, dok je potpuno zaboravljena ili namerno prećutana pozadina ovih zahteva. Ova formalizacija na nivou jezika počiva na mitigacijama, prećutkivanju, podrazumevanju, dvosmislenostima kojima se prikrivaju zločini, moralna i politička odgovornost, kao i pravda za žrtve, a koji omogućavaju da se zabašuri saznanje o moralnom osnovu zahteva za saradnjom. Kroz insistiranje na formalnom, tehničkom procesu i pomoću "zaboravljanja" suštinskih razloga, političari sa obe strane štapa, iako polazeći od dijametralno suprotnih pretpostavki o zločinima, krivicama i moralnim obavezama, na sličan način su umivali jezik optužbi i ratnih užasa raznim sredstvima normalizacije, pretvarajući moralne zahteve za tranzicionom

pravdom u tehnička pitanja saradnje i ispunjavanja uslova.

Nadalje, zvaničnici EU su politikom uslovljavanja omogućili lokalnim elitama da ne preuzimaju odgovornost za proces suočavanja sa prošlošću, već da ga predstavljaju kao tuđ zahtev koji se ispunjava pod prinudom i samo formalno, potvrđujući kontinuitet sa politikom zločina i saglasnost sa njoj pripadajućim normama. Time je zapravo omogućeno perpetuiranje ratnih narativa koji se u procesu pridruživanja pojavljuju kao nepravedno osujećeni, umesto da budu ocenjeni kao moralno neprihvatljivi.

Čini se da je prekasno za kreiranje drugačije politike uslovljavanja, koja bi u obzir uzela ne samo formalno ispunjenje uslova saradnje već bi se jednako bavila i suštinskim uslovima,

pre svega kroz drugačiju formulaciju kriterijuma za ispunjenje tih uslova. No, proces suočavanja sa prošlošću svakako neće otpočeti dokle god se pitanje prošlosti ne dovede u vezu sa zločinima na širem društvenom planu, bilo u političkom, naučnom ili umetničkom diskursu. Ako je javna ćutnja političara o prošlosti problematična ali očekivana, potpuno je porazno s kojim mirom umetnici i naučnici u Srbiji danas posmatraju otkrivanje masovnih grobnica i prebrojavanje leševa od Batajnice do Raške. Letargija i moralna indiferentnost s kojom se javnost danas odnosi prema prošlosti, delom je rezultat i zasićenosti politikom uslovljavanja, koja je sveprisutnošću formalnih uslova zapravo doprinela dodatnom zabašurivanju zločina.

[Suđenja za ratne zločine - pregled]

Predmet Logor Luka

Viši sud u Beogradu doneo je 20. marta 2015. godine presudu kojom je optuženog Bobana Pop Kostića oglosio krivim zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od dve godine. Njemu je [optužnicom](#) Tužilaštva za ratne zločine (TRZ) stavljeno na teret da je, kao pripadnik Prve posavske pešadijske brigade Vojske Republike Srbije, 10. maja 1992. godine u logoru „Luka“ u Brčkom (BiH) mučio jednog bošnjačkog civila.

Predmet Sremska Mitrovica

Viši sud u Beogradu doneo je 5. februara 2015. godine presudu kojom je prihvatio sporazum o priznanju krivičnog dela ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, zaključen između Marka Crevara i TRZ i osudio istog na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest meseci.

Marko Crevar je priznao da je, kao pripadnik milicije SAO Krajine, 27. februara 1992. godine u prihvatnom centru u Sremskoj Mitrovici telesno povređivao i mučio dva ratna zarobljenika. Ovo je tek drugi sporazum o priznanju krivice u postupcima za ratne zločine pred sudovima u Srbiji.

Predmet Lovas

Protiv Milana Devčića i još 11 optuženih, vodi se ponovljeni postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njima se [optužnicom TRZ](#) stavlja na teret da su kao pripadnici JNA, paravojne formacije „Dušan Silni“ i lokalne vlasti, tokom oktobra i novembra meseca 1991. godine, u Lovasu (Hrvatska) lišili života 41 civila hrvatske nacionalnosti.

Krivični postupak u odnosu na optuženog Aleksandra Nikolajidisa je obustavljen, jer je isti preminuo 29. januara 2015. godine; predstoji odluka suda o razdvajanju postupka protiv optuženog Milana Radojčića

zbog teškog zdravstvenog stanja. Na glavnom pretresu koji je održan 25. februara 2015. godine branilac optuženog Zorana Kosijera je [zatražio izuzeće](#) Tužioca za ratne zločine, postupajućeg zamenika Tužioca i Republičkog javnog tužioca zbog sumnje u njihovu nepristrasnost.

Predmet Bosanski Petrovac

Protiv Nedeljka Sovilja i Rajka Vekića vodi se ponovljeni postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njima se [optužnicom TRZ](#) stavlja na teret da su kao pripadnici Vojske Republike Srpske, 21. decembra 1992. godine na lokalnom putu Jazbine – Bjelaj, opština Bosanski Petrovac, u šumi zvanoj Osoje ubili jednog bošnjačkog civila.

U dosadašnjem toku postupka [ispitani su veštaci medicinske i balističke struke](#). Na osnovu raspoložive dokumentacije, oni nisu bili u mogućnosti da utvrde tačan uzrok smrti oštećenog niti da li su povrede koje je zadobio nastale od jednog ispaljenog projektila, rafalne paljbe ili gelera. Dokazni postupak je nastavljen ponovnim ispitivanjem dva svedoka optužbe.

Predmet Sotin

Protiv Žarka Miloševića i još četiri optužena lica vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Oni se [optužnicom TRZ](#) terete da su u periodu od sredine oktobra do kraja decembra 1991. godine u Sotinu (Hrvatska), kao pripadnici lokalnih struktura novoformirane vlasti, ubili 16 civila hrvatske nacionalnosti. Tokom istrage, optuženi Žarko Milošević je u celosti priznao krivicu, pokazao lokaciju na kojoj se nalaze posmrtni ostaci 13 žrtava i zaključio sa TRZ-om Sporazum o svedočenju okrivljenog.

Sahrana 11 sotinskih žrtava čija su tela pronađena u masovnoj grobnici (foto: Davor Javorovic/Pixsell)

Na glavnom pretresu, koji je počeo 4. februara 2015. godine, ostali optuženi su izneli svoju odbranu i negirali krivicu. U nastavku postupka sud je ispitao 12 svedoka, među kojima su okrivljeni saradnik [Žarko Milošević](#), kao i bivši pripadnici [JNA](#), [Teritorijalne odbrane](#), [Mesne zajednice](#), [Stanice milicije](#) i [lokalne vlasti u Sotinu](#).

Predmet Skočić

Protiv Damira Bogdanovića i još pet optuženih vodi se ponovljeni postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njima se izmjenjenom [optužnicom TRZ](#) stavlja na teret da su kao pripadnici paravojne jedinice Simini četnici 1992. godine u selu Skočić (opština Zvornik, BiH) mučili, opljačkali a nakon toga ubili 28 Roma, dok su tri oštećene, stare 13, 15 i 19 godina, više meseci držali zatočene, tukli ih, silovali i seksualno ponižavali.

U ponovljenom postupku optuženi su negirali krivicu. Ispitana su i tri svedoka, među kojima su oštećena u svojstvu zaštićenog svedoka sa pseudonimom "Alfa", [njen suprug i nekadašnji pripadnik jedinice „Simini četnici“, te supruga optuženog Gavrića.](#)

Predmet Bijeljina II

Protiv Miodraga Živkovića vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njemu se [optužnicom TRZ](#) stavlja na teret da je, kao pripadnik dobrovoljačke jedinice, sa još četiri, za isti zločin pravosnažno osuđena lica, u junu 1992. godine u Bijeljini (BiH) ubio jednog bošnjačkog civila, a njegove ćerku i snaju više puta silovao i seksualno zlostavljao.

Nakon završetka dokaznog postupka i iznošenja završnih reči, sudsko veće je 14. aprila 2015. godine donelo presudu kojom je, u nedostatku dokaza, optuženog oslobodilo od optužbe.

Predmet Trnje

Protiv Pavla Gavrilovića i Raka Kozline vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njima se [optužnicom TRZ](#) stavlja na teret da su kao pripadnici JNA dana 25. marta 1999. godine u selu Trnje/Ternje, opština Suva Reka/Suha Reke na Kosovu ubili 27 civila – kosovskih Albanaca.

Glavni pretres započeo je 24. februara 2015. godine. Iznoseći svoju odbranu, optuženi su u celosti negirali [izvršenje krivičnog dela](#). Suđenje koje je bilo zakazano za 27. mart 2015. godine nije održano zbog toga što Generalštab Vojske Srbije nije sudu dostavio svu traženu dokumentaciju koja je, po rečima branioca optuženog Pavla Gavrilovića, neophodna da bi svog branjenika mogao ispitivati. Nastavak postupka zakazan je za 28. april 2015. godine.

Predmet Gradiška

Protiv Gorana Šinika vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. [Optužnicom TRZ](#) on se tereti da je, kao pripadnik Vojske Republike Srpske, 2. septembra 1992. godine u mestu Bok Jankovac (BiH) ubio civila hrvatske nacionalnosti.

Optuženi je izostao sa glavnog pretresa zbog teže bolesti, a o daljem toku postupka sud će odlučiti nakon pribavljanja njegove kompletne medicinske dokumentacije.

Predmet Prizren

U ponovljenom postupku protiv Marka Kashnjetija Viši sud u Beogradu je istog 21. juna 2013. [oglasio krivim](#) zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i osudio na kaznu zatvora u trajanju od dve godine. Sudsko veće ocenilo je da je Kashnjeti kriv što je 14. juna 1999. godine u Prizrenu, kao pripadnik Oslobođilačke Vojske Kosova, naoružan au-

tomatskom puškom, zaustavio vozilo u kojem su se nalazila dvojica civila srpske nacionalnosti, pretresao ih, oduzeo im lična dokumenta, a jednog od civila udario kundakom puške u glavu i zatim ih vezane zatvorio u dvorište obližnje kuće. Nakon nekoliko sati odveo ih je na periferiju Prizrena i naredio im da odu u Srbiju.

Glavni pretres u žalbenom postupku pred Apelacionim sudom u Beogradu počeo je 7. marta 2014. godine, a [okončan](#) je 6. marta 2015. godine. Odlučujući o žalbama stranaka, Apelacioni sud je otvorio glavni pretres tokom kojeg je optuženi izneo svoju odbranu, a ponovno je ispitan sudski veštak koji je u prvostepenom postupku obavio antropološko veštačenje. Odluka suda će strankama biti dostavljena u narednom periodu.

U predmetima **Ljubenić i Bosanski Petrovac** – Gaj održano je pripremno ročište, koje se održava bez prisustva javnosti.

Fond za humanitarno pravo

Dečanska 12
11000 Beograd, Srbija

Tel: +381-11-3349-600
+381-11-3349-766
+381-63-210-536

e-mail: office@hlc-rdc.org
www.hlc-rdc.org

Društvene mreže:

 @FHPHLC #towardsJUSTICE

 [fond.za.humanitarno.pravo](https://www.facebook.com/fond.za.humanitarno.pravo)

 [presshlc](https://www.youtube.com/channel/UCk_a_PRAVDI)

